

ВПЛИВ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ НА ВАРТІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Реалії господарювання вітчизняних підприємств дають можливість стверджувати, що для того, щоб зрозуміти цінність активу, важливо знати його вартість, в тому числі й з врахуванням потенційної довгострокової вигоди. Часто нематеріальні активи мають більшу довгострокову цінність, ніж матеріальні активи, оскільки останні споживаються швидше. Наприклад, патент на нову технологію може продовжувати приносити гроші протягом десятиліть, тоді як продукти, засновані на цьому патенті, можуть мати цінність у запасах лише протягом короткострокового періоду.

Господарюючі системи купують за ціною, що значно перевищує вартість їх основного капіталу. Поясненням для цього є те, що нематеріальна компонента вартості відіграє важливу роль при цьому. Так, в обов'язковому порядку враховується напрацьований авторитет та ділова репутація, кваліфікація та цінність персоналу, результати інтелектуальної діяльності, торгова марка, бренд та інші нематеріальні активи, в тому числі і позабалансові.

Тому, на нашу думку, нематеріальні активи відіграють важливу роль у розвитку підприємства, а напрацювання механізмів ефективного управління ними та методів оцінки мають особливу терміновість.

Відповідно до НП(С)БО 8 “Нематеріальні активи” [2], М(С)БО 38 “Нематеріальні активи” [3], нематеріальний актив – немонетарний актив, який не має матеріальної форми (фізичної субстанції) та може бути ідентифікований. Такими ресурсами можуть бути гудвіл, патенти, торгові марки, авторські права, ліцензії на діяльність та права користування землею тощо. Нематеріальні активи можуть бути створені або набуті шляхом купівлі, обміну чи отримання державних грантів та дозволів. На думку Козиря Ю. В., нематеріальні активи представлені в якості одного з трьох об'єктів [1, С. 12]:

– нематеріальні активи, що не можуть бути відділені від компанії – наявність усталеної клієнтури, системи управління якістю, досягнення в сфері громадської чи соціальної діяльності, загальна репутація компанії, хоча слід зазначити, що поглиблене використання інформаційних технологій веде до втілення таких активів у вигляді баз даних та знань, комп'ютерних програм, тощо і лише з часом такі активи стають такими, які можна відділяти від компанії;

– нематеріальні активи, що не можуть бути відділені від індивіда (знанневий ресурс) – особиста репутація менеджменту або власників компанії, їхні професійні навички;

– нематеріальні активи, що можуть бути відділені як від компанії, так і від індивіда – товарні знаки, патенти, ліцензії, архіви, особливості технології.

Достовірна інформація про нематеріальні активи, що міститься у бухгалтерській звітності та внутрішній звітності керівництва дозволяє значно збільшити вартість чистих активів підприємства. Відповідно до чинного законодавства, вартісна оцінка нематеріальних активів здійснюється з використанням трьох методичних підходів (вартісний, доходний, порівняльний). Їх особливість полягає в тому, що за основу взяті методики закордонних економістів, проте вже адаптовані до умов української економіки. Кожен із вищезазначених підходів містить сукупність методів, застосування яких дає експертам право використання, в тому числі, й суб'єктивних тверджень, тому середовище використання даних методів має досить високу ступінь невизначеності і залежить від великої кількості факторів.

Оцінка вартості нематеріальних активів має відбуватися на основі визначення їх ринкової вартості за умови, що остання визначається виходячи з реальної оцінки продисконтованого грошового потоку, що створюється об'єктом оцінки з врахуванням як прибутковості, так і ризиків інвестування. Особлива політика керівництва підприємства має бути направлена на об'єктивну оцінку та ідентифікацію усіх позабалансових нематеріальних активів. Фактично, позабалансові нематеріальні активи створюють конкурентні переваги підприємству, проте вітчизняний менеджмент при розробці стратегії успіху власного бізнесу, належної уваги їм не надає. Саме тому, вбачаємо головний виклик на сьогодні – це розробка об'єктивних механізмів оцінки вартості нематеріальних активів, особливо тих, що не відображаються на балансі підприємств, з метою розрахунку достовірної ринкової вартості підприємства.

Список літератури:

1. Козырь Ю. В. Стоимость компании: оценка и управленческие решения. 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Альфа-Пресс, 2009. – 376 с.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 “Нематеріальні активи” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99#Text>.
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 (МСБО 38) “Нематеріальні активи” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_050#Text.